

'Gelijke kansen voor ieder kind'

**Gemeentelijk onderwijskansenbeleid Zwartewaterland
versie: 21 mei 2019**

1 Inleiding

1.1 Onze missie

In de gemeente Zwartewaterland hebben we de doelstelling dat kinderen en jongeren veilig en gezond opgroeien en dat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. We vinden het belangrijk dat er goede basisvoorzieningen zijn voor kinderen en dat alle kinderen mee kunnen doen.

Met het onderwijskansen beleid willen we bereiken dat ieder kind uit Zwartewaterland waar mogelijk met gelijke kansen zijn of haar onderwijsloopbaan start en verder kan doorlopen. Dit betekent dat we ieder kind zoveel mogelijk bagage willen meegeven en extra ondersteuning bieden aan kinderen die een risico lopen op een achterstand of deze al hebben. In dit geheel is een doorlopende lijn van voorschools naar school van groot belang.

De schoolloopbaan van een kind kan niet los worden gezien van het opvoeden en opgroeien van een kind. Om deze reden verbinden we het onderwijskansenbeleid nadrukkelijk met het preventiebeleid jeugd. Samen bouwen we aan een sterke basis om zoveel mogelijk jeugdigen gezond, veilig en kansrijk te laten opgroeien, gewoon in hun eigen omgeving. We investeren in ouders, in een positieve opvoeding, succesvolle schoolloopbaan en in een brede ontwikkeling van jeugdigen. Het gaat hierbij om het versterken van beschermende factoren en het verminderen van risicofactoren waardoor jongeren meer perspectief krijgen thuis, op school en in hun vrije tijd.

Uitgangspunt is hierbij dat we een zo breed mogelijke groep kinderen in Zwartewaterland willen laten profiteren van de mogelijkheden die het verhoogde budget ons biedt. Dat verhoogd immers de kans dat we de kinderen die het nodig hebben ook daadwerkelijk bereiken.

We werken hier samen met onze maatschappelijke partners aan en willen de betrokkenheid, zelfredzaamheid en inzet van ouders stimuleren.

We spreken in deze notitie heel bewust over onderwijskansenbeleid i.p.v. onderwijsachterstandenbeleid. We kiezen hiermee voor een positieve benadering. We fixeren ons niet op de eventuele achterstand, maar streven naar gelijke ontwikkelingskansen voor ieder kind in Zwartewaterland. Op deze manier kan ieder kind uit Zwartewaterland zijn of haar talent optimaal ontplooiën.

1.2 Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Gemeente en schoolbesturen hebben de gezamenlijke verantwoordelijkheid om beleid te ontwikkelen en uit te voeren met als doel de kansen van kinderen te verbeteren bij de start op en het doorlopen van de basisschool. Het ontwikkelen van dergelijk beleid is een verplichting op basis van de Wet Primair Onderwijs (WPO). Met onderwijs en gemeente alleen zijn we er echter niet. Ook andere partners spelen een nadrukkelijk rol bij de ontwikkeling en implementatie van dit beleid.

1.3 Directe aanleiding

Minister Slob van onderwijs heeft in 2018 besloten om de manier waarop de beschikbare financiële middelen voor het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (goab) tussen de gemeenten worden verdeeld ingrijpend te wijzigen. Het doel hiervan was een eerlijke en effectieve verdeling van het geld. Voor Zwartewaterland betekent de nieuwe verdeelsleutel een forse toename van het budget (van € 57.000,- in 2018 naar € 414.000,- in 2019). Omdat het rijk een overgangperiode van drie jaar hanteert, zal het bedrag in 2020 waarschijnlijk nog iets hoger uitvallen. Het gemeentelijke budget zal jaarlijks worden berekend op basis van CBS-indicatoren over twee jaren. Bij een gelijke populatie zal in de komende jaren een vergelijkbaar bedrag vanuit het rijk beschikbaar worden gesteld.

Uiteraard goed nieuws, omdat we hiermee de onderwijskansen voor onze kinderen kunnen vergroten. Tegelijkertijd betekent deze ontwikkeling een uitdaging die vraagt om herijking van ons gemeentelijk beleid.

1.4 Totstandkoming

Het nieuwe onderwijskansenbeleid is samen met onze partners ontwikkeld. Zij zullen het beleid immers in de praktijk moeten gaan uitvoeren. Aan hun professionele inbreng hechten wij dan ook veel waarde. Daarom is vanuit het OOGO/LEA (het overleg dat de gemeente periodiek voert met schoolbesturen en kinderopvang aanbieders) een werkgroep gevormd met als doel om samen met de gemeente tot een gedragen voorstel te komen.

De werkgroep bestond uit de volgende personen:

- Alberto Boon (directeur/bestuurder van Op Kop)
- Jan Spanjer (voorzitter raad van bestuur Accrete)
- Anneke Zuidema (manager Stichting Kinderdagcentra Zwartewaterland) / Jannet Hoentjen (directeur Stichting Kinderdagcentra Zwartewaterland)
- Antoinette Griffioen (manager Stichting Kinderdagcentra Zwartewaterland)
- Mariska Hörmann (teammanager jgz voor Zwartewaterland bij de GGD)
- Elma Last (jeugdverpleegkundige bij de GGD)
- Jelle Romkes/Erna Last (beleidsmedewerker gemeente)

In de werkgroep waren op deze manier, naast de gemeente, zowel het basisonderwijs als de aanbieders van peuterspeelgroepen vertegenwoordigd. Ook is de GGD vertegenwoordigd, die vanuit de jeugdgezondheidszorg een belangrijke rol speelt bij toeleiding en indicatie van kinderen met een potentiële onderwijsachterstand.

Buiten deze werkgroep is binnen het sociaal domein breed gekeken naar verbindingen met andere beleidsterreinen. Denk hierbij aan preventie jeugdhulp en integratie/participatie. Ook de adviesraad sociaal domein is betrokken.

2 Wat willen we bereiken?

2.1 In breed perspectief

Het onderwijskansenbeleid staat niet op zichzelf. Het maakt integraal deel uit van het gemeentelijk (sociaal) beleid. In het bijzonder is er een sterke verbinding met jeugdgezondheid, jeugdhulp, preventie, intergratie/participatie, voorschoolse voorzieningen en passend onderwijs.

2.2 Visie op preventie

It takes a village to raise a child. Dat is de veelzeggende titel van de preventienota jeugd die in december 2018 is vastgesteld. De notitie richt zich op de doelgroep -9 maanden tot 23 jaar, hun ouders en de opvoedomgeving en bevat onze visie op een preventieve aanpak voor deze doelgroep. Een goed preventief beleid is belangrijk voor een positieve ontwikkeling van kinderen en jongeren. Daarnaast komt het ten goede aan de kwaliteit van de basisvoorzieningen. In de notitie zijn o.a. de volgende uitgangspunten voor preventief beleid geformuleerd:

We vinden dat elk kind het recht heeft om:

- gezond, veilig en kansrijk op te groeien;
- zich te kunnen scholen en ontwikkelen, ondanks eventuele beperkingen;
- zich beschermd te voelen bij onveiligheid;
- een ononderbroken ontwikkeling te hebben;
- een goede band te hebben met beide ouders en andere betekenisvolle personen;
- thuis op te kunnen groeien;
- beschermd te worden als hun ontwikkeling gevaar loopt.

We willen dat:

- preventie zich richt op het versterken van de basis- en preventieve voorzieningen;
- iedereen de weg kan vinden naar de basis- en preventieve voorzieningen;
- iedereen weet waarvoor zij terecht kunnen bij de Centrale Toegang;
- iedereen de weg kan vinden naar de Centrale Toegang;
- een goede netwerkpartner zijn;
- inwoners en (maatschappelijke) organisaties uitgedaagd worden om met initiatieven te komen om uit te voeren.

In genoemde preventienota zijn een aantal thema's benoemd waar het preventie beleid zich op focust. Dit zijn: Opvoeden & opgroeien; Met elkaar, uit elkaar; Iedereen doet mee; Lekker in je vel; Verslavingen & overlast; Netwerk & vroegsignalering

Het gemeentelijk onderwijskansenbeleid borduurt voort op bovengenoemde uitgangspunten en draagt haar steentje bij in de realisatie van de doelstellingen van het preventiebeleid. Er wordt daarbij aansluiting gezocht bij bovengenoemde thema's.

2.3 Pijlers van het onderwijskansenbeleid

Om alle kinderen in Zwartewaterland veilig, gelukkig en gezond op te laten groeien bieden we hen optimale ontwikkelingskansen. Sociale, economische of culturele omstandigheden mogen hierbij geen belemmering vormen. Het onderwijskansenbeleid is daarmee dienstbaar aan en is waar mogelijk geïntegreerd in het bredere preventiebeleid en in de zorgstructuur rondom de jeugd van Zwartewaterland. Vroegsignalering en preventie staan hierbij centraal. Ook bevorderen we de integratie van kinderen en hun ouders in de kinderopvang, op de basisscholen en daarmee binnen de Zwartewaterlandse samenleving. We bieden goede basisvoorzieningen voor alle kinderen en extra ondersteuning indien nodig.

Bovengenoemde vertalen we in de volgende pijlers waarop we ons de komende jaren richten:

1. Voorkomen van onderwijs- en ontwikkelingsachterstand bij jonge kinderen
2. Verbinding onderwijs en jeugdhulp
3. Bevordering integratie van anderstalige kinderen en hun ouders
4. Stimuleren van de taalontwikkeling
5. Stimuleren van sociaal emotionele en motorische ontwikkeling van kinderen
6. Ondersteuning bij opvoeden en opgroeien

3 Hoe gaan we dit bereiken?

In het vorige hoofdstuk hebben we onze brede visie op onderwijskansen verwoord.

Daarbij hebben we zes pijlers van het beleid benoemd. In dit hoofdstuk geven we per pijler aan hoe we in de komende periode invulling aan dit beleid willen gaan geven.

3.1 Pijler 1: Voorkomen van onderwijs- en ontwikkelingsachterstand bij jonge kinderen

3.1.1 Huidige situatie

Het belangrijkste instrument om onderwijs- en ontwikkelingsachterstand bij jongere kinderen te voorkomen is voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Tot nu toe worden alle middelen die we van het rijk ontvangen ter bestrijding van onderwijsachterstanden op dit onderdeel ingezet. Vve is bedoeld voor jonge kinderen in de leeftijd van 2,5 tot 6 jaar. Het is met name bedoeld voor kinderen met een taal- of ontwikkelingsachterstand of die een risico lopen om een dergelijke achterstand te ontwikkelen.

Voor kinderen van 2 tot 4 jaar is er voorschoolse educatie. Dit wordt in onze gemeente aangeboden via de peuterspeelgroepen. Onder peuterspeelgroep verstaan we een specifiek arrangement binnen een geregistreerde kinderopvanglocatie, waarvan kinderen in de leeftijdscategorie van 2,5 tot 4 jaar gedurende veertig weken per jaar twee dagdelen (van 3,5 uur) per week gebruik kunnen maken. Een peuterspeelgroep bestaat uit maximaal zestien kinderen. Kinderen die tot de VVE-doelgroep behoren bezoeken de speelgroep gedurende drie dagdelen per week.

In Zwartewaterland wordt alleen gewerkt met gemengde groepen waarin kinderen met en zonder vve-indicatie samen spelen. Alle kinderen die naar een peuterspeelgroep gaan profiteren hierdoor van het aangeboden vve-programma en de extra faciliteiten die het vve-aanbod met zich meebrengt. Het enige verschil met de vve-geïndiceerde kinderen is dat deze een dagdeel extra naar de speelgroep gaan.

Bij vve wordt gebruik gemaakt van speciaal voor deze jonge kinderen ontwikkelde programma's die tot doel hebben om de kansen op een goede schoolloopbaan te bevorderen.

Het vve-programma richt zich daarbij op de volgende aspecten:

- Taalontwikkeling, die gericht wordt gestimuleerd door de beginnende geletterdheid en de woordenschat.
- Beginnende rekenvaardigheid, zoals het leren tellen, het meten en de oriëntatie in ruimte en tijd.
- Motorische ontwikkeling, waarbij het ontwikkelen van grove en fijne motoriek centraal staat.
- Sociaal emotionele ontwikkeling, zoals het stimuleren van zelfstandigheid, zelfvertrouwen en samen leren en werken.

Op iedere peuterspeelgroep locatie is er een zorgteam actief. In het zorgteam zijn in ieder geval de zorg coördinator van de peuterspeelgroep en de jeugdverpleegkundige vertegenwoordigd. Zij bespreken de kinderen als er signalen zijn dat er misschien ondersteuning nodig is bij dit kind. Wanneer er meer zorg nodig is dan het zorgteam kan bieden wordt het opgeschaald naar de Centrale Toegang van de gemeente.

De jeugdverpleegkundige kan een kind een indicatie geven voor vve. Deze kinderen kunnen vervolgens gratis extra uren afnemen bij de peuterspeelgroep, zodat ze optimaal voorbereid naar de basisschool kunnen gaan. Ook naar aanleiding van de reguliere contactmomenten op het consultatiebureau kan de JGZ een VVE-indicatie afgeven. Naast het afgeven van een VVE indicatie heeft het consultatiebureau een belangrijke signaleringsfunctie bij het veilig en gezond opgroeien van (jonge) kinderen. Dit komt terug in pijler 6: opvoeden en opgroeien.

Voor kinderen van 4 tot 6 jaar is er vroegschoolse educatie dat wordt aangeboden in de eerste twee groepen van de basisschool. Voor het uitvoeren van vroegschoolse educatie ontvangen de schoolbesturen rechtstreeks financiële middelen van de rijksoverheid.

3.1.2 Verbeterpunten

Het bestaande beleid kent nog de volgende verbeterpunten:

- Er is sprake van een beperkte doelgroep definitie, waardoor weinig kinderen als VVE doelgroep kind worden aangewezen. Op dit moment wordt hierbij vooral gefocust op taalachterstand, bij kinderen van ouders met een relatief laag opleidingsniveau. Dat zijn er ca. 20 per jaar;
- Alle kinderen maken weliswaar kennis met VVE, maar gedurende een te klein aantal uren om optimaal resultaat te bereiken. Hierbij speelt mee dat we per 2020 aan VVE geïndiceerde kinderen minimaal 16 uur per week moeten aanbieden. Dit is nu nog 10 uur per week.
- De voormalige peuterspeelzalen die zelfstandig zijn gevestigd en niet zijn geïntegreerd in een kindcentrum (Benjamin, Regenboog, Dikkertje Dap) blijken binnen de huidige financieringsstructuur lastig te exploiteren. In de afgelopen jaren was er een behoorlijk exploitatietekort.
- De overdracht van de PSZ naar de basisschool kan nog worden verbeterd. Er is nog niet altijd sprake van een doorgaande leerlijn.

3.1.3 Nieuw beleid

3.1.3.1 *Verbreden van de doelgroep definitie*

Bij de nieuwe verdeling van de onderwijsachterstandsmiddelen is de gewichtenregeling losgelaten. Bij de gewichtenregeling speelde alleen het opleidingsniveau van de ouders een rol. In opdracht van de minister heeft het CBS een aantal omgevingsfactoren bepaald die wijzen op een mogelijk verhoogd risico op onderwijsachterstand. Onder onderwijsachterstand verstaat het CBS het slechter presteren op school, gemeten op basis van de resultaten bij de cito-toets in groep 8, dan op basis van het intelligentieniveau van de leerling zou mogen worden verwacht. Naar aanleiding van dit onderzoek zijn de volgende nieuwe, landelijke indicatoren vastgesteld:

- Het opleidingsniveau van zowel de moeder als de vader.
- De herkomst van de ouders.
- Of ouders in de schuldsanering zitten.
- De verblijfsduur van de moeder in Nederland.
- Het gemiddelde opleidingsniveau van de moeders op school.

In Zwartewaterland willen we ons niet alleen baseren op bovengenoemde landelijke indicatoren, maar ruimte bieden aan onze lokale professionals. We richten ons niet alleen op kinderen met een eventuele taalachterstand, maar betrekken juist ook de kinderen met een sociaal emotionele of motorische achterstand. In de werkgroep is hierover uitvoerig gesproken. We hebben met hen afgesproken dat onderstaande indicatoren een belangrijk signaal zijn voor het oplopen van een onderwijsachterstand. Deze worden dan ook toegevoegd aan de landelijke criteria.

- Nederlands is niet de moedertaal van de ouders.
- Armoede/schulden.
- Bijzondere gezinssituatie (denk aan: tienermoeder, ouders met verslavingsproblematiek of psychische problematiek).
- In een gezin wordt alleen dialect gesproken.
- Er is in het gezin weinig aandacht voor voorlezen en taalstimulatie.

3.1.3.2 *Gratis 3^e dagdeel voor alle kinderen*

Om alle kinderen optimaal te kunnen laten profiteren van het aangeboden VVE programma is het raadzaam dat kinderen meer uren per week dan nu het geval is hieraan gaan deelnemen. Om deze reden sluiten we aan bij de huidige landelijke eis dat VVE geïndiceerde kinderen minimaal 10 uur per

week deelnemen aan de PSG. Dit willen we vanaf nu als uitgangspunt voor alle kinderen hanteren. In de nieuwe beleidsperiode bieden we daarom aan alle kinderen een 3^e dagdeel PSG per week aan. Hierdoor krijgen de medewerkers van de PSG meer mogelijkheden om het VVE-programma goed en evenwichtig aan de kinderen aan te bieden. Om de drempel zo laag mogelijk te laten zijn voor ouders bieden we het 3^e dagdeel gratis aan.

Verder verkleinen we op deze manier de stap naar 16 uur PSG die vanaf 2020 voor VVE geïndiceerde kinderen gaat gelden. Aan de geïndiceerde kinderen zal per 2020 naast de drie dagdelen (in totaal 10,5 uur) aanvullend nog 5,5 uur vve per week worden aangeboden om aan de nieuwe eis van 16 uur te voldoen. We kiezen daarbij voor een flexibele invulling. Hierdoor is maatwerk per speelgroep of woonkern mogelijk.

3.1.3.3 Passende subsidieregeling

De aanbieders van voorschoolse educatie ontvangen hiervoor van de gemeente subsidie. Omdat wij het belangrijk vinden dat VVE in gemengde groepen wordt aangeboden kiezen we ervoor om de hoogte van de subsidie afhankelijk te maken van het aantal groepen i.p.v. het aantal kinderen.

Daarnaast kiezen we voor een extra toeslag voor separate PSG die niet kunnen profiteren van de efficiëntie voordelen van een kindcentrum. Met behulp van de subsidie moet de aanbieder in staat zijn alle kinderen op de PSG een landerlijk erkend VVE-programma aan te bieden met de bijbehorende extra faciliteiten en kwaliteitseisen.

3.1.3.4 Stimuleren doorgaande leerlijn

Op dit moment staat informatie over kinderen in verschillende systemen. We pleiten ervoor dat deze goed op elkaar worden afgestemd, zodat er sprake is van een doorgaande lijn. Daarnaast stimuleren we een goede overdracht van voorschools naar school, zodat een kind vanaf de start de ondersteuning krijgt die het nodig heeft.

Ook kan het goed bijhouden van informatie ons helpen de effecten van het beleid beter te monitoren. De JGZ heeft de geïndiceerde kinderen gedurende het gehele traject in beeld.

3.2 Pijler 2: Verbinding onderwijs en jeugdhulp

3.2.1 Huidige situatie

In 2014 is de Wet op Passend Onderwijs ingevoerd. Daar achteraan kwam in 2015 de decentralisatie van de jeugdzorg naar de gemeente. In de notitie van (A)nders naar (B)eter is de basis gelegd voor de verbinding tussen voorschools, (passend) onderwijs en jeugdhulp. In Zwartewaterland kennen we op alle basisscholen en peuterspeelzalen 'zorgteams'. Deze bestaat uit de Interne Begeleider (IB'er) van school of de zorgcoördinator van de peuterspeelgroep/kinderopvang en de jeugdverpleegkundige van de GGD. Op afroep kan ook het schoolmaatschappelijk werk aansluiten. In deze zorgteams wordt in aanwezigheid van ouders de casuïstiek besproken. De jeugdverpleegkundige van de GGD maakt onderdeel uit van de Centrale Toegang van de gemeente. Hiermee is onderwijs en jeugdhulp aan elkaar gelinkt.

3.2.2 Verbeterpunten

Op dit moment is er sprake van stijgende kosten op het gebied van jeugdhulp. Er zal meer nadruk gelegd moeten worden op preventie en vroeg signalering om dit te kunnen beheersen. Het komt in de praktijk bijvoorbeeld voor dat kinderen te laat worden besproken in een zorgteam en hierdoor inzet van zwaardere hulp nodig is.

Verder is er in de afgelopen jaren hard gewerkt aan het goed opbouwen van zowel het Passend Onderwijs als van de jeugdhulp onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Het is nu het moment om met elkaar de verbinding te versterken.

3.2.3 Nieuw beleid

In het rapport 'Mét andere ogen' van kwartiermaker Rene Peeters worden een aantal aanbevelingen gegeven die de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp versterken. De belangrijkste drie hiervan zijn:

- Zorg voor een evenwichtig palet aan professionals rond kinderen en jongeren, die ingeschakeld kunnen worden waar nodig. Verbreed de zorgteams met medewerkers van jeugdhulp- en/of zorgorganisaties, afhankelijk van de schoolpopulatie.
- Maak als onderwijs, voorschoolse voorzieningen, jeugdhulp, zorg en gemeenten geen vrijblijvende lokale afspraken. Deze vormen als het ware de 'grondwet van de regio' en zijn leidend voor de andere plannen rondom onderwijs, zorg en jeugd. Pak als gemeente de rol op om partijen bij elkaar te brengen. Die regierol past bij de andere verantwoordelijkheden die gemeenten in 2015 hebben gekregen.
- Maak ouders en opvoeders vertrouwd met het zorg- en jeugdhulpaanbod via school. Werk actief samen met ouders en neem hen in ieder proces rond het kind goed mee.

In de komende beleidsperiode willen we op lokaal en regionaal niveau met onderwijs en zorg in gesprek gaan om afspraken te maken over de versterking jeugdhulp en onderwijs. Hierbij nemen we bovengenoemde aandachtspunten als uitgangspunt voor het gesprek. Het betreft hier een complexe materie waar verschillende disciplines een rol spelen. Welke stappen er precies gezet gaan worden willen we in de komende periode samen bepalen.

3.3 **Pijler 3: Bevordering integratie van anderstalige kinderen en hun ouders**

3.3.1 Huidige situatie

Een aantal basisscholen in Zwartewaterland heeft te maken met een (grote) groep leerlingen waarvan Nederlands niet de eerste taal is. Dit noemen we NT2-leerlingen. Het gaat hierbij om kinderen van vluchtelingen en statushouders, maar ook om kinderen van bijvoorbeeld arbeidsmigranten. Ook op de kinderopvang en peuterspeelgroepen vinden we deze kinderen. Scholen krijgen van het rijk alleen extra middelen voor kinderen die tot de categorie eerstelijns vluchtelingen behoren. Daarvan moeten er dan minimaal vier aanwezig zijn. Alleen obs Aremberg in Zwartsluis voldoet op dit moment aan deze voorwaarde.

Vanuit de gemeente worden scholen en kinderopvang incidenteel gefaciliteerd als het gaat om de inzet van een tolk bij belangrijke gesprekken met ouders. Andere faciliteiten zijn er op dit moment niet.

Voor NT2-leerlingen vanaf 12 jaar is er de Internationale Schakelklas bij Landstede in Zwolle. Via deze voorziening kunnen deze leerlingen intensief worden voorbereid op het reguliere voortgezet onderwijs.

3.3.2 Verbeterpunten

Scholen en voorschoolse voorzieningen kunnen een belangrijke rol spelen bij de integratie in de Zwartewaterlandse samenleving. Dit geldt zowel voor de kinderen als voor hun ouders. Deze voorzieningen vormen immers een natuurlijk ontmoetingspunt. Hiervan kunnen we meer gebruik maken. Uit oogpunt van integratie heeft het dan ook onze voorkeur dat de kinderen in de eigen woonomgeving naar school kunnen gaan. Het gaat hierbij dus niet alleen om taalontwikkeling, maar ook over de bredere ontwikkeling van het kind.

Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen voorschools, onderbouw (groep 1 t/m 4) en bovenbouw (groep 5 t/m 8). In de voorschoolse voorzieningen en in de onderbouw wordt veel tijd besteed aan taalverwerving. Leerlingen in een voorschoolse voorziening en in de onderbouw zijn gevoelig voor taal en pikken dit redelijk snel op. Een NT2-leerling die instroomt in een voorschoolse voorziening of onderbouw zit net als zijn autochtone klasgenoten in zijn taalgevoelige periode en pikt dit in deze taalrijke omgeving waar taalverwerving wordt gestimuleerd snel op.

De NT2-leerling die instroomt in de bovenbouw is ook gebaat bij een taalrijke omgeving waar taalverwerving gestimuleerd wordt, alleen wordt daar in de bovenbouw veel minder tijd aan besteed. De autochtone klasgenoten van de NT2-leerling in de bovenbouw zijn al veel verder in de taalverwerving, waardoor het taalonderwijs voor de NT2-leerling niet aansluit op zijn/haar niveau. Helaas kan er vaak weinig tijd vrijgemaakt worden om ook deze leerlingen goed klaar te stomen voor het voortgezet onderwijs.

Er zit veel tijd tussen het moment dat de NT2-leerling die instroomt in de onderbouw, uitstroomt naar het vervolgonderwijs. Veel tijd om de taal te leren beheersen, maar hiervoor is er niet altijd genoeg individuele begeleiding.

Voor de NT2-leerling die instroomt in de bovenbouw is er veel minder tijd om de taal te leren beheersen. Dit levert problemen op als deze NT2-leerlingen uitstromen naar het vervolgonderwijs. Vanwege de taalachterstand kunnen zij niet presteren op hun eigen niveau, waardoor ze niet op de juiste plek in het vervolgonderwijs terecht komen. Dit kan onderpresteren, demotivatie of gedragsproblemen veroorzaken.

3.3.3 Nieuw beleid

- Om nieuw beleid te ontwikkelen wordt eerst onderzocht op welke manier we de kinderen het beste kunnen ondersteunen. We zoeken naar een effectieve manier die aansluit bij hun ontwikkelingsfase. Hiervoor zijn we al met betrokken partners in gesprek.
- Er is bij onze partners behoefte om een programma als 'Op Stap' intensief in te kunnen zetten in peuterspeelzaal, kinderopvang en in groep 1 t/m 4. De ondersteuning die geboden wordt

aan NT2-leerlingen is dan vanaf de start hetzelfde. Dit heeft als grote voordeel dat je de zorg en hulp die deze leerlingen nodig hebben, direct van af de eerste dag kunt inzetten. Bovendien help je op deze manier de leerlingen sneller de Nederlandse taal verwerven, waardoor zij de achterstand zo snel mogelijk in gaan halen. Dit werkt dan preventief.

- We gaan in samenwerking met het Taalpunt onderzoeken hoe we ouders van NT2-leerlingen bij het programma kunnen betrekken, om gezamenlijk de taalverwerving van deze NT2-leerlingen te stimuleren. Daarnaast maken we hierbij een koppeling richting de integratie, het opvoeden en opgroeien van deze kinderen.
- Een manier waarop extra ondersteuning geboden kan worden aan leerlingen in de bovenbouw is door deze NT2-leerlingen minimaal 2 keer per week een dagdeel te ondersteunen in het leren van de taal. Met deze aparte lesmomenten worden taalachterstanden verkleind, waardoor deze leerlingen beter kunnen presteren op hun eigen niveau. Voor sommige leerlingen is de tijd op de basisschool niet voldoende om taalachterstanden te verkleinen. Daarom is de wens om ook in de onderbouw van het voortgezet onderwijs (klas 1 en 2) deze extra ondersteuning aan te bieden.
- Vanuit de scholen zijn ideeën over een "tienerschool" (school voor 10 tot 14 jarigen). Samen met het onderwijs gaan we in gesprek wat we hierin kunnen doen.
- Er moet een professionaliseringslag gemaakt worden op dit gebied voor leerkrachten, pedagogisch medewerkers en onderwijsassistenten.
- Er is specifieke aandacht voor de toeleiding van deze doelgroep naar de voorzieningen. De Centrale Toegang van de gemeente heeft hierin een rol, maar ook partners als Vluchtelingenwerk en taalpunt zijn belangrijk. Behalve toeleiding wordt ook ingezet op integratie en participatie van deze doelgroep en hun ouders.

3.4 Pijler 4: Stimuleren van de taalontwikkeling

3.4.1 Huidige situatie

3.4.1.1 Project Bouw

In Zwartewaterland is een relatief groot aantal leerlingen met dyslexie. Om deze reden is in 2016 ervoor gekozen het programma Bouw! uit te rollen op alle basisscholen in Zwartewaterland. Dit unieke computergestuurde interventieprogramma wordt ingezet om leesproblemen bij risicoleerlingen in groep 2 t/m 4 te voorkomen. Met dit programma is gekozen voor een preventieve aanpak om de problemen met leesachterstanden, laaggeletterdheid en dyslexie effectief terug te dringen.

3.4.1.2 Voorleesexpress

Een ander belangrijk middel om de taalontwikkeling van jongere kinderen te stimuleren is 'voorlezen'. Jonge kinderen leren enorm veel van voorlezen. Kinderen leren nieuwe woorden tijdens het voorlezen en ze leren hoe een goede zin opgebouwd is. En door met het kind ook te praten over het boek, wordt het kind ook gestimuleerd actief met taal aan de slag te gaan.

Naast taalontwikkeling leren kinderen goed luisteren wanneer ze voorgelezen worden en zich te concentreren. Voorlezen stimuleert de fantasie van het kind ook. Afhankelijk van het onderwerp van het boek leert het kind ook veel over de wereld om zich heen, waardoor hij/zij meer grip krijgt op de directe wereld om zich heen.

Maar ook het gevoel van veiligheid dat kinderen krijgen, het plezier dat kinderen beleven aan het voorlezen en de exclusieve aandacht die ze krijgen tijdens het voorlezen, zijn van belang voor de ontwikkeling van het kind. En het samen lezen van een boek kan ook helpen rust en regelmaat te brengen. Kinderen komen tot rust tijdens het voorlezen en door op vaste tijden voor te lezen kan er regelmaat en vaste structuur in de dag geboden worden. Zo kan voorlezen een goed onderdeel zijn van het ritueel voor het slapen gaan.

Bij het bezoek aan het consultatiebureau is het onderwerp 'voorlezen' een vast agendapunt in de gesprekken met ouders. Wanneer blijkt dat ouders dit onderwerp lastig vinden of niet goed weten hoe ze moeten beginnen wordt er doorverwezen naar het project 'De VoorleesExpress'. Ook kinderen met een taalachterstand kunnen gebruik maken van de VoorleesExpress. Dit project wordt uitgevoerd door de bibliotheek in Zwartewaterland en zorgt ervoor dat kinderen met een taalachterstand extra aandacht krijgen. Een half jaar lang komt er een vrijwilliger bij een gezin thuis om voor te lezen. Samen met de ouders streven zij ernaar dat taal en leesplezier een vaste plek in het gezin krijgen.

3.4.2 Verbeterpunten

- Het project Bouw! wordt nog niet door alle basisscholen standaard ingezet in de groepen 2 t/m 4. Hierdoor is er nog te vaak een verwijzing naar een dyslexieaanbieder nodig.
- De VoorleesExpress wordt op dit moment uitgevoerd door vrijwilligers. Er is echter meer vraag dan aanbod. Op dit moment staan 11 gezinnen op de wachtlijst, maar er zijn geen vrijwilligers meer die dit kunnen uitvoeren.
- De VoorleesExpress richt zich vooral op kinderen met een taalachterstand, hierdoor wordt de groep die er gebruik van maakt beperkt.
- De VoorleesExpress is alleen gericht op het stimuleren van voorlezen. Het voorlezen aan een kind heeft echter ook te maken met het opvoeden en opgroeien van een kind. Deze worden nu los van elkaar gezien.

3.4.3 Nieuw beleid

Het project Bouw! wordt voor de komende 5 jaar gecontinueerd op alle basisscholen in Zwartewaterland. Samen met de basisscholen wordt gekeken hoe dit programma nog meer geïntegreerd kan worden in het standaard lesprogramma in de groepen 2 t/m 4.

Het project De Voorleesexpress wordt uitgebreid met 'Boekstart/Boekenpret'. Dit is een 6 jaar durend leesbevorderingsprogramma met een generieke aanpak voor alle kinderen (BoekStart) en een intensievere aanpak (BoekenPret) voor gezinnen waar geen voorleescultuur is.

Alle ouders van pasgeboren baby's ontvangen een brief met een waardebon van de gemeente of het consultatiebureau, waarmee zij bij de Bibliotheek een koffertje met twee babyboekjes kunnen ophalen. Ouders die dit 'BoekStartkoffertje' ophalen, maken hun kind daarmee direct lid van de Bibliotheek. De doelgroepouders van BoekenPret worden daarnaast door het consultatiebureau gevraagd om deel te nemen aan een intensiever leesbevorderingstraject. In het intensievere traject worden gezinnen begeleid in het opbouwen van voorleesroutines. Zij krijgen een gezinscontactpersoon toegewezen die hen thuis kan begeleiden.

Verder willen we voor alle ouders die het 'Boekstartkoffertje' ophalen oudercursussen en ouder-kindbijeenkomsten organiseren. Alle ouders van een eerste kind worden hiervoor uitgenodigd. Bij zo'n bijeenkomst praat je in vaste groepen met andere ouders over wat er wel of niet goed gaat bij het opvoeden en opgroeien van je kind. Je wisselt met elkaar uit en je krijgt ook tips en adviezen aangereikt. Dat kunnen tips en adviezen van andere ouders zijn of van de jeugdverpleegkundige die de groepsbijeenkomst leidt. Het is de bedoeling om 6 keer bij elkaar te komen. Onderstaande thema's zouden hierbij bijvoorbeeld aan de orde kunnen komen:

- bijeenkomst 1: contact met je kind
- bijeenkomst 2: topouders
- bijeenkomst 3: meer met taal
- bijeenkomst 4: spelenderwijs opvoeden
- bijeenkomst 5: timemanagement
- bijeenkomst 6: meer met voorlezen

Samen met de bibliotheek zijn we in gesprek hoe we dit project de komende periode een boost kunnen geven. Een passende waardering voor de vrijwilligers kan hierbij een rol spelen.

3.5 Pijler 5: Stimuleren van sociaal emotionele en motorische ontwikkeling van kinderen

3.5.1 Huidige situatie

Vanuit dit thema worden op dit moment al diverse activiteiten georganiseerd en zijn er diverse projecten opgestart. Bij deze een opsomming van wat er nu al is.

- Iedereen wil gelukkig zijn en kunnen doen wat in zijn of haar mogelijkheden ligt. Het kan echter gebeuren dat er omstandigheden zijn waardoor dit niet altijd lukt en dat iemand vastloopt of tijdelijk niet mee kan doen. Veelal is dit terug te voeren op zelfvertrouwen en weerbaarheid. Om die reden ontvangen alle basisscholen in Zwartewaterland een jaarlijks budget van maximaal € 3.000,- voor het organiseren van activiteiten die zijn gericht op sociale vaardigheden en de versterking van weerbaarheid. Scholen kiezen hierbij voor een methode die zij het beste vinden passen binnen hun school. Deze activiteit wordt klassikaal aangeboden.
- Daarnaast bieden we aan individuele leerlingen die dit nodig hebben de SoVa training aan. In de SoVa training leren we kinderen onder andere door middel van rollenspellen hoe om te gaan met lastige sociale situaties die op school of in de omgang met andere kinderen voor kunnen komen. Veel kinderen die deelnemen aan de SoVa training hebben ook last van onzekere gedachten die hen in sociale contacten zenuwachtig, angstig of bijvoorbeeld juist heel druk maken. De training stimuleert het zelfvertrouwen, versterkt emotionele veerkracht en bouwt probleemoplossende vaardigheden op. Dit programma gaat met name over je bewust worden van wat je VOELT en 'anders leren DENKEN' zodat je in contact met andere kinderen niet belemmerd wordt door onzekere gedachten. Deze training wordt 3 keer per jaar aangeboden.
- Voor kinderen die thuis te maken hebben met echtscheiding bieden we via de scholen de KIES training aan. KIES staat voor Kinderen In Echtscheidings Situaties. KIES is een programma dat bestaat uit 8 bijeenkomsten van ruim een uur (onder schooltijd) voor de kinderen vanaf groep 5 t/m 8. KIES is bestemd voor alle jongeren die een scheiding hebben meegemaakt. Het maakt niet uit of het lang geleden is of dat je ouders nog maar pas uit elkaar zijn. Ook als je er niet veel last of verdriet van hebt kan het toch fijn zijn om er eens over te praten met leeftijdgenoten die hetzelfde hebben meegemaakt. Deze training wordt drie keer per jaar aangeboden.
- De motorische ontwikkeling van kinderen wordt gestimuleerd via het project 'Kids en gezonde leefstijl'. Dit project is opgezet door de buurtsportcoach, kinderfysio Zwartewaterland, SKZ, Accrete en de GGD. Het project bevat o.a. de volgende onderdelen:
  - o Aanbieden van beweeggroepen voor verschillende doelgroepen (bijvoorbeeld Peuters in Beweging)
  - o Signaleren van beweegachterstand bij peuters d.m.v. motoriek screening op alle voorschoolse voorzieningen
  - o Verzorgen van workshops over gezond opgroeien voor ouders
  - o Voorlichting geven op scholen over gezond en veilig opgroeien
- Het project Fun & Forget is bedoeld voor kinderen van 6 t/m 18 jaar die op welke manier dan ook thuis te maken hebben met zorgen en onbedoeld op een 2e plek komen. Dit kan gaan om gezondheidszorgen, psychische zorgen, financiële zorgen etc. Al deze kinderen verdienen af en toe een time out. Voor deze kinderen wordt door de buurtsportcoaches en het jongerenwerk i.s.m. het Steunpunt Mantelzorg een aantal leuke activiteiten georganiseerd.
- Het project JOGG is vanaf februari 2019 gestart. Dit programma is gericht op gezonde leefstijl voor jongeren. Momenteel wordt gewerkt aan het plan van aanpak.

3.5.2 Verbeterpunten:

- Niet alle scholen maken jaarlijks gebruik van het beschikbare budget voor de inzet van een weerbaarheidstraining. Bovendien kan met dit budget slechts 1 klas per schooljaar bereikt worden.
- We hebben op dit moment nog te weinig inzicht in de resultaten van bovengenoemde preventieve projecten. Tevens is het aanbod nog niet bij iedereen voldoende bekend.

3.5.3 Nieuw beleid

Op dit moment is er op de VO school in onze gemeente geen programma waarbij kinderen worden gestimuleerd op het gebied van sociale vaardigheden en weerbaarheid. Vanuit de regio zijn positieve geluiden over het programma 'Think op school' die hier een goede bijdrage aan kan leveren. We gaan ons oriënteren of dit ook geschikt is voor Zwartewaterland.

Aan de hand van de vorig jaar verschenen kindermonitor van de GGD IJsselland onderzoeken we of er nog gebieden zijn waar extra preventieve aandacht is gewenst.

De meeste van deze projecten zijn sinds 1 jaar actief. We kiezen er daarom voor om de huidige activiteiten te continueren en waar mogelijk uit te bouwen. We streven ernaar om de activiteiten blijvend onder de aandacht te brengen van onze inwoners, de scholen en de professionals.

3.6 Pijler 6: Opvoeden en opgroeien

3.6.1 Huidige situatie

Opgroeien gaat vaak vanzelf, opvoeden niet altijd. Kennis over opvoeden, informeren en ondersteuning bieden bij het opvoeden speelt een grote rol in het aanleren van bijvoorbeeld grenzen. Tijdig ouders 'bij de hand' nemen op gezette momenten is vaak het halve werk. Uiteraard zijn er de reguliere contactmomenten met de jeugdgezondheid, waarbij ouders vragen over opvoeden en opgroeien kunnen stellen. Als 'verdieping' hierop bieden we 3x per jaar de oudercursus Positief opvoeden (volgens de Tripple P methode) aan. Deze richt zich voornamelijk op preventie en vroege interventie en probeert positieve, liefdevolle relaties tussen ouders en kinderen te stimuleren en ouders te helpen effectieve strategieën te ontwikkelen voor het omgaan met diverse gedragsproblemen bij kinderen en veelvoorkomende ontwikkelingsproblemen.

Verder is recentelijk het project Steunouder van start gegaan. Een steunouder is iemand met ruimte in hart en huis voor het kind van een ander. Als een soort oom en tante of opa en oma vangt een steunouder het kind (van 0 tot 13 jaar) tijdelijk één of meer dagdelen per week op in het eigen gezin. Het is een laagdrempelige en gelijkwaardige manier om een kind wat extra liefde en aandacht te geven en de vraagouders in de thuisituatie te ontlasten om zo hun eigen draagkracht te vergroten. Vraagouders zijn ouders die een extra steuntje in de rug nodig hebben om alle ballen in de lucht te kunnen houden of met wat tijd voor zichzelf de zorg voor het gezin beter aankunnen. Ouders die tijdelijk te maken hebben met een onbalans tussen draaglast en draagkracht.

Op de basisscholen en het Voortgezet onderwijs kunnen ouders en kinderen gebruik van het schoolmaatschappelijk werk. Schoolmaatschappelijk werk is een laagdrempelige voorziening, aanwezig op school, welke erop gericht is om problemen vroegtijdig te signaleren en aan te pakken. Zij vervult een brugfunctie tussen kind, ouders, school en (jeugd-)zorginstellingen en richt zich op het kind bij wie de ontwikkeling stagneert. De begeleiding richt zich op degenen die invloed hebben op die situatie. Enerzijds zijn dit de ouders en verzorgers, anderzijds zijn dat bijvoorbeeld leerkrachten en de (jeugd-)hulpverlening.

3.6.2 Verbeterpunten

- De bekendheid van de projecten moet uitgedragen door alle partijen die werkzaam zijn met kinderen en ouders in Zwartewaterland. Op dit moment is nog niet iedereen op de hoogte van het volledige aanbod. Ook willen we op informatieavonden van scholen, peuterspeelzalen e.d. meer de verbinding leggen tussen de zorg- en schoolstructuur. De school, peuterspeelzaal e.d. zijn belangrijke vindplaatsen.
- Door inzet van preventie en vroeg signalering kan de inzet van zwaardere jeugdhulp wellicht worden voorkomen.

3.6.3 Nieuw beleid

Ook hier geldt dat een aantal van bovengenoemde projecten recentelijk zijn gestart. We kiezen er daarom voor om de huidige activiteiten te continueren en waar mogelijk uit te bouwen.

Daarnaast zijn we ons samen met de GGD aan het oriënteren op projecten die elders succesvol zijn. We zien aan het kijken of deze ook in Zwartewaterland geïmplementeerd kunnen worden. Denk aan de cursus 'Stevig ouderschap' en 'voorbereiden op het ouderschap'.

4 Vervolgtraject

4.1 Uitvoeringsprogramma

Op basis van het in dit visiedocument geformuleerde onderwijskansenbeleid gaan we in de komende periode een uitvoeringsprogramma voor 2019 en 2020 opstellen. In dit uitvoeringsprogramma wordt per pijler meer gedetailleerd aangegeven hoe we in de komende periode daadwerkelijk invulling willen geven aan het geformuleerde beleid. Het is de bedoeling om eens per twee jaar een nieuw uitvoeringsprogramma op te stellen. Ook het uitvoeringsprogramma zal in nauwe samenwerking met betrokken partners worden opgesteld. Het college stelt het uitvoeringsprogramma vast en zal dit ter kennisname aan uw raad aanbieden.

4.2 Financiën

Het uitvoeringsprogramma zal een kostenraming van de verschillende activiteiten in het kader van het onderwijskansenbeleid bevatten.

Ook de subsidieregeling voor VVE zal hier deel vanuit maken. We willen alle beschikbare middelen zo effectief mogelijk inzetten. Daarbij streven we naar een optimale inzet van de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid. We willen de problematiek zoveel mogelijk integraal en ontschot benaderen. Het gaat hier immers om activiteiten die heel duidelijk op het snijvlak van onderwijs en (preventief) jeugdbeleid liggen. Een aantal activiteiten die nu nog vanuit het budget jeugd worden gefinancierd zullen daarom in de toekomst vanuit het onderwijsachterstandenbudget worden bekostigd.

4.3 Monitoring en evaluatie

In het uitvoeringsprogramma zullen waar mogelijk concreet meetbare resultaten worden opgenomen. We willen aan de hand van de (tussentijdse) resultaten jaarlijks tijdens het OOGO/LEA met onderwijs en voorschoolse aanbieders in gesprek over de voortgang van het onderwijskansenbeleid. Op basis hiervan kunnen dan bij de opstelling van het uitvoeringsprogramma voor een volgende periode zaken worden bijgesteld of andere accenten worden gelegd. Eventueel stellen we hiervoor opnieuw een werkgroep in. Over vier jaar (2023) willen we onze visie op het onderwijskansenbeleid opnieuw tegen het licht houden. Daarbij betrekken we dan onze lokale ervaringen en nieuwe landelijke beleidsontwikkelingen.

4.4 Toezicht en verantwoording

De Inspectie van het onderwijs ziet toe op de uitvoering van het onderwijskansenbeleid door gemeenten. Jaarlijks vult de gemeente hiertoe een vragenlijst in. De GGD ziet in opdracht van de gemeente er op toe of de aanbieders van VVE op de peuterspeelgroepen zich houden aan de wettelijke kwaliteitseisen. Verantwoording over de besteding van de specifieke uitkering voor onderwijsachterstanden vindt plaats via de SISA-bijlage van de gemeentelijke jaarrekening.

4.5 Planning

Het uitvoeringsprogramma bevat een planning voor de verschillende activiteiten die voortvloeien uit het onderwijskansenbeleid. We willen u het uitvoeringsprogramma voor de periode 2019/2020 in het derde kwartaal van 2019 aanbieden.